

ایران ممکن است تولید پهپاد انتحاری را به ونزوئلا برون‌سپاری کند

به قلم فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

۲۱ دسامبر ۲۰۲۲

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/iran-may-be-outsourcing-kamikaze-drone-production-venezuela

العربية (/ar/policy-analysis/ayran-qd-tzwwd-fnzwyla-bmsadr-lantaj-msywrat-antharyt/)

درباره نویسنده

فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

او پیش از این برای موسسه واشنگتن در باره استراتژی تهران در باره استفاده از جنگ افزارهای دریایی ایران در جنگ نامتقارن نوشته است

تحلیل کوتاه

تهران کاراکاس و مسکو مشغول استفاده از یک پل هوایی مخفی بوده‌اند آن هم درست زمانی که ایران ظاهراً در حال افزایش ارسال پهپادهای تهاجمی به روسیه است آیا این فعالیت‌ها به هم ربط دارند

در حالی که آمریکا برای افزایش تولید جهانی نفت به کاهش تحریم‌ها علیه ونزوئلا فکر می‌کند (<https://oilprice.com/Latest-> <https://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/US-Considers-Easing-Venezuela-Sanctions-To-Boost-Oil-Supply.html>) مقامات باید نگاهی دقیق‌تر به رویدادهای مرتبط در آن سوی آتلانتیک در اوکراین ببیندازند که پهپادهای انتحاری شاهد-۱۳۶ ساخت ایران مرتباً بر فراز شهرهای آن پرواز می‌کنند و زیرساخت‌های غیرنظامی اوکراین را با مواد منفجره قوی تخریب می‌کنند و ونزوئلا سال‌ها تحت تحریم‌های آمریکا بوده که بخشی از آن ناشی از روابط نزدیکش با رژیم ایران است. پرزیدنت نیکولاس مادورو ظاهراً بی‌اعتنا به این تحریم‌ها تابستان امسال [ژوئن] در راس هیئتی بلندپایه به تهران سفر کرد که به یک توافق همکاری بلندمدت منتج شد از جمله ازسرگیری پروازهای مسافربری هفتگی بین دو پایتخت از ماه جولای (این مسیر هوایی از سال ۲۰۱۵ احتمالاً به خاطر فشار خارجی تعلیق شده بود). گرچه انگیزه این ابتکار ترویج توریسم عنوان شد شواهد قابل اعتنا نشان می‌دهد این پروازها ممکن است برای ارسال تجهیزات پهپادی و دیگر ساز و برگ نظامی هم استفاده شود.

همکاری نظامی عمیق کن‌ویاسا با ایران

شرکت هواپیمایی کن‌ویاسا (Conviasa) حامل پرچم دولتی ونزوئلا همکاری عمیقی با شبکه جهانی غیرقانونی سلاح ایران دارد و در پروژه مشترکی با ماهان ایر خط هوایی ایرانی که همزمان بازوی لجستیک سپاه پاسداران ایران است همکاری می‌کند. به طور تاریخی یکی از فعالیت‌های ماهان استفاده از پروازهای مسافری غیرنظامی برای ارسال سلاح و مهمات به متحدانی چون رژیم اسد در سوریه و حزب‌الله در لبنان بوده است و بسیاری از خدمه پروازی آن خلبانان سابق سپاه هستند. این شرکت از اکتبر ۲۰۱۱ به خاطر انتقال مخفیانه ماموران تسلیحات و پول از طریق این‌گونه پروازها برای نیروی قدس سپاه تحت تحریم‌های آمریکا (<https://home.treasury.gov/news/press-releases/tg1322>) قرار داشته است.

در فوریه ۲۰۲۰ کن‌ویاسا و ناوگان آن متشکل از چهل هواپیما که بیشترشان را ماهان تامین کرده و تعمیر و نگهداری می‌کند به

خاطر حمایت از فعالیت‌های بی‌ثبات‌کننده رژیم مادورو در لیست سیاه (<https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm903>) وزارت خزانه‌داری قرار گرفت اما مشارکت مشکوک این خط هوایی در فعالیت نظامی ایران به خیلی پیش‌تر بر می‌گردد از سال ۲۰۰۸ کنگره و وزارت خارجه آمریکا از اینکه تهران از پروازهای هفتگی کاراکاس-دمشق-تهران به وسیله کنویاسا برای ارسال قطعات موشک به سوریه استفاده می‌کند ایراز نگرانی کرده‌اند (<https://www.govinfo.gov/content/pkg/CHRG-112hhr/71297/html/CHRG-112hhr71297.htm>). مثلا مقاله‌ای در *لا استامپا* در ۲۱ دسامبر ۲۰۰۸ به نقل از ارزیابی‌های اطلاعاتی غربی نوشت که این پروازها مملو از پرسنل نظامی معاف-از-ویزا و تجهیزات حساس نظامی بوده است.

اخیرا ماهان به کنویاسا کمک کرد تا یک شرکت هوایی باربری زیرمجموعه خود را در نوامبر ۲۰۲۱ تاسیس کند این شرکت هواپیمایی موسوم به امتراسور (Emtrasur) عملیات‌هایی را در ژانویه ۲۰۲۲ با یک بوئینگ ۷۳۷-۳۰۰بی۳(ام) متعلق به ماهان ایر (شماره ثبت فعلی ۷۷۳۵۳۱ و قبلی EP-MND) با پرواز از پایگاه هوایی ال لیبرتادور شروع کرد این شرکت به عنوان یک بازوی استراتژیک ترابری هوایی برای نیروی هوایی ونزوئلا عمل می‌کند و پروازهای منظم به تهران مسکو و بلغراد دارد این شرکت در ژوئن امسال وقتی تنها هواپیمایش در بوئنوس آیرس در حالی که بنا به گزارش‌ها قطعات خودرو حمل می‌کرد توقیف شد به سرخط خبرها راه یافت خدمه کابین هواپیما در آن پرواز به صورتی نامتعارف پرتعداد بود و شامل نوزده تبعه ایرانی و ونزوئلایی می‌شد از جمله غلامرضا قاسمی عباسی سردار بازنشسته نیروی هوافضای سپاه و مدیر عامل فعلی فارس ایر قشم هواپیمایی دیگری که برای سپاه پاسداران کار می‌کند عباسی معروف است به اینکه (<https://www.bbc.com/persian/iran-61790419>) طراح اصلی تلاش‌های ایران برای مسلح کردن نیروهای نیابتی با استفاده از خطوط هوایی غیرنظامی است خدمه‌ای که در ژوئن بازداشت شدند اخیرا آزاد شدند و امتراسور مدعی شد که گروه ایرانی در حال آموزش به ونزوئلایی‌ها بوده‌اند اما واشنگتن از کاراکاس خواسته است هواپیما را برای بررسی بیشتر مسترد کند.

ال لیبرتادور همچنین یک کارخانه خدمات هوایی را در خود جای داده که متعلق است به ایانسا (EANSA) یعنی پروژه مشترک کنویاسا و شرکت دولتی کاویم (CAVIM) (شرکت صنایع نظامی ونزوئلا). ایانسا مسئول تعمیر و نگهداری از پهپادهایی است که نیروهای مسلح ونزوئلا از آن‌ها استفاده می‌کنند از جمله (<https://eansa.com.ve/somos>) مهاجر-۲ ایرانی (که در آنجا با نام آریبا یا ANSU-100 شناخته می‌شود) و مدل بال‌دیس ANSU-200 که اخیرا رونمایی شده و خیلی شبیه شاهد-۱۷۱ سپاه است و گویا در ونزوئلا به کمک متخصصان آموزش‌دیده در ایران توسعه داده می‌شود نزدیک ال لیبرتادور یک کارخانه سلاح متعلق به کاویم قرار دارد که مسئول برنامه پهپادی کشور است.

sites/default/files/2022-/))

11/venezuela-

drone-

EANSA-

arpia-

libertador-

(iran.jpg

یک پهپاد مهاجر-۲/آریبا در پایگاه هوایی ال لیبرتادور که بخش‌هایی از آن مونتاژ شده است منبع: ایانسا

مسیرهای روسی مشکوک

در ۲ اکتبر بعد از ماه‌ها تعلیق به خاطر تحریم‌های بین‌المللی مسکو پروازهای درستی فصلی را به جزیره مارگاریتا-مقصد توریستی محبوب در ونزوئلا- از سر گرفت (<https://en.mercopress.com/2022/10/03/russian-tourists-land-on-margarita-island>) که به خاطر تداوم محدودیت‌های پروازی اروپا علیه خطوط هوایی روسیه عمدتا متکی به دو جت شرکت کنویاسا است بسیاری نگران اند که این پروازها هم ممکن است به عنوان پوششی برای فعالیت‌های نظامی (<https://elamerican.com/cuban-russian-military-arrived-disguised-tourists>) استفاده شود خصوصا حالا که فرودگاه بین‌المللی امام خمینی تهران به عنوان یک توقفگاه خارج از برنامه حتی در مسیرهای ظاهرا «مستقیم» اضافه شده است در واقع با توجه به آهنگ شتابنده پروازهای کنویاسا بین کاراکاس تهران و مسکو این شرکت هوایی ممکن است در حال ارسال تسلیحات و تجهیزات ایرانی به روسیه باشد (در تئوری برخی از این تجهیزات ممکن است در ونزوئلا هم مونتاژ شوند).

بنا به گفته شاهدان عینی محرمانه وقتی برخی پروازهای مسافری کن ویاسا وارد فرودگاه امام خمینی وارد می‌شود مسافران آن از ایستگاه عادی در سمت غربی فرودگاه استفاده نمی‌کنند بلکه در ایستگاه تخلیه بار در سمت شرقی توقف می‌کنند و در آنجا وسائط نقلیه‌ای به سراغشان می‌آید که پالت‌ها و کانتینرها را تحت محافظت سپاه پاسداران بار می‌زنند یا تخلیه می‌کنند

افزایش این پروازهای مشکوک همزمان شده است با افزایش استفاده روسیه از پهپادهای انتحاری ایران در اوکراین و این حاکی از وجود ارتباطی احتمالی بین آن‌هاست به احتمال زیاد ظرفیت تولید پهپاد ایران امکان جابجایی به تقاضای فزاینده مسکو را ندارد و همین چه بسا باعث شده تهران یک خط تولید مخفی برای شاهد-۱۳۶ یا بدنه آن در ونزوئلا تاسیس کند از طرف دیگر این گونه قراردادهای می‌تواند به تهران در زمینه ارسال غیرقانونی پهپادها قابلیت انکار بدهد

موضوع هر چه باشد کن ویاسا دو ایرباس فوق دور-پرواز ای.۳۴۰-۶۰۰ را امسال از ماهان برای استفاده در مسیرهای بین قاره‌ای تحویل گرفته است (شماره‌های ثبت ۷۷۳۵۳۳ قبل از EP-MMF و ۷۷۳۵۳۵ قبل از EP-MMI). ایرباس ای.۳۴۰-۶۰۰ بردی معادل ۱۴۵۰۰ کیلومتر دارد و می‌تواند از کاراکاس تا مسکو (۹۹۰۰ کیلومتر) یا تهران (نزدیک ۱۲۰۰۰ کیلومتر) را مستقیم پرواز کند ظرفیت بار عادی این جت دوازده تن است و علاوه بر ۴۰۸ مسافر می‌تواند چهل و سه کانتینر استاندارد LD3 و چهارده پالت را حمل کند و با برداشتن صندلی‌ها هم می‌تواند چهل تن بار اضافی در کابین مسافر حمل کند در هر دو حالت جای وسیعی برای انتقال قطعات پهپاد تسلیحات دیگر و جعبه‌های مهمات دارد

این پروازها برای دور برگشت خود از مسکو ظاهراً صندلی مسافران خود را با توریست‌های روسی به مقصد جزیره مارگاریتا پر می‌کنند که درآمد تجاری قابل توجهی در این روند تولید می‌کند و با استفاده از کن ویاسا آژانس‌های توریستی می‌توانند تحریم‌های بین‌المللی علیه صنعت هوایی روسیه را دور بزنند و به این پروازها امکان می‌دهد از حریم هوایی اروپا عبور کنند و توقف‌های خارج از برنامه در ایران داشته باشند

مثلاً بنا به گزارش وبسایت‌های ردگیری مثل فلایت‌رادار۲۴ (Flightradar24) در ۳۰ سپتامبر هواپیمای ۷۷۳۵۳۵ از کاراکاس به مقصد مسکو با پرواز مستقیم بلند شد اما بعد سیستم ردیابی ADS-B را خاموش کرد و به تهران تغییر مسیر داد هواپیماهای کن ویاسا هم که از مسکو پرواز کرده اند به طرف تهران تغییر مسیر داشته‌اند مثل ۷۷۳۵۳۳ در ۱۸ سپتامبر و ۷۷۳۵۳۵ در ۱۷ و ۲۸ اکتبر این شیوه به پروازها امکان می‌دهد در لیست پروازهای ورودی فرودگاه امام دیده نشوند

هواپیمای ۷۷۳۵۳۵ به طور خاص بعد از فرود در ۳۰ سپتامبر در تهران محموله‌هایی بار زد ولی هیچ مسافر تازه‌ای سوار نکرد و دو ساعت بعد دوباره به مقصد فرودگاه بین‌المللی ونوکوو (Vnukovo) در مسکو پرواز کرد پروازهای دیگری هم در این مسیر انحرافی از برنامه پرواز مشابهی پیروی کرده‌اند بنا به گفته کارشناسان هوانوردی آشنا به کار با محموله‌ها در فرودگاه امام دو ساعت زمان زیادی برای پرکردن بخش بار این هواپیما با کانتینرها یا پالت‌ها است در این سناریو قطعات بدنه پهپاد ممکن است از ونزوئلا رسیده باشد و در تهران موتورها و قطعات پهپادی بارگذاری شده باشد

پیوندهای پهپادی ایران و ونزوئلا

از اواسط سپتامبر روسیه استفاده از پهپادهای انتحاری شاهد-۱۳۱ و -۱۳۶ ایرانی علیه اوکراین را افزایش داده و نیروگاه‌های برق و ایستگاه‌های راداری کشور را به فهرست اهداف خود افزوده است پهپاد تجسسی و رزمی مهاجر-۶ هم آنجا استفاده شد (مثلاً در ۲۳ سپتامبر نیروهای اوکراینی یک پهپاد را دست‌نخورده از دریای سیاه نزدیک اودسا از آب بیرون کشیدند). در ۱۱ اکتبر پرزیدنت ولودیمیر زلنسکی تهران را به فروختن دست‌کم ۲۴۰۰ پهپاد به مسکو متهم کرد صرف نظر از دقیق بودن این رقم حضور تدریجی اما مرگبار پهپادهای شاهد به نگرانی مهمی برای اوکراین تبدیل شده است

اما تهران کماکان به سلب مسئولیت از استفاده گسترده روسیه از این پهپادهای انتحاری ادامه می‌دهد ابتدا صریحاً هر گونه ارسال پهپاد را انکار کرد و اخیراً برخی از ارسال‌ها را تایید کرد (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/new-eu-sanctions-indicate-more-willingness-hold-tehran-accountable>) اما اصرار دارد که ارسال مدت‌ها پیش از تهاجم به اوکراین انجام شده است تعجبی ندارد که حتی این اذعان ناقص هم قابل قبول نباشد بنا به منابع اوکراینی مهاجر-۶ که نزدیک اودسا به دست آمد در فوریه مونتاز شده بود یعنی همان ماهی که جنگ شروع شد هر گونه ابهامی که مقامات ایرانی بعد از این ارائه کنند نیت اصلی آن‌ها روشن است: ایجاد توهم «بی‌طرفی» در جنگ و اجتناب از فشار تحریم‌های بیشتر طبیعی است که اگر ونزوئلا به عنوان واسطه عمل کند این هدف زیرکانه تامین می‌شود

می‌دانیم که تهران و کاراکاس تا پیش از بحران جاری هم سال‌ها مشغول همکاری در زمینه هواگردهای بی‌سرنشین بوده‌اند در اوایل دهه ۲۰۰۰ پرزیدنت هوگو چاوز برای مقابله با به قول خودش «بورژواهای کلمبیایی و متحدان آمریکایی آن‌ها» از کمک نظامی تهران بهره برد در سال ۲۰۱۲ او گزارش‌های مربوط به تاسیس یک خط تولید پهپاد در کشورش را تایید کرد

پهپادهای شناسایی غیرمسلح مهاجر ۲ را رونمایی کرد (https://venezuelanalysis.com/news/9663) که آنها را کاویم تولید کرده بود. اخیرا این پهپادها را به چهار بمب کوچک در زیر بال‌ها مسلح کرده‌اند. ستاد فرماندهی جنوب آمریکا (سوئیکام) تمام این تحولات را از نزدیک و با مقداری نگرانی زیر نظر داشته است.

در نوامبر ۲۰۲۰ یک ماه بعد از آن‌که واشنگتن تحریم‌های جدیدی علیه ونزوئلا به خاطر خرید پهپادهای مهاجر و دیگر سلاح‌ها از ایران اعلام کرد. پریزیدنت مادورو از طرح‌هایی (https://www.shephardmedia.com/news/uv-online/premium-venezuelan-technology-plan-may-lean-iran) برای گسترش تلاش‌های کاویم برای تولید داخلی پهپاد سخن گفت که ظاهرا با کمک ایران انجام می‌شود. در ژانویه ۲۰۲۱ وزارت خارجه آمریکا گام‌های مهم جدیدی برای «مهار فعالیت‌های شورانه ایران» برداشت و با اشاره به سابقه رژیم در تامین پهپادهای رزمی و دیگر تسلیحات برای نیروهای نیابتی در خاورمیانه و جاهای دیگر تقریبا تمام بخش صنعت نظامی رژیم را تحریم کرد (https://2017-2021.state.gov/imposing-sanctions-on-iranian-entities-for-activities-related-to-conventional-arms-proliferation/index.html). همین تحریم‌ها به دولت مادورو برای مشارکت در این‌گونه فعالیت‌ها اشاره داشت. وزارت خارجه در فوریه ۲۰۱۳ و دوباره در آگوست ۲۰۱۶ کاویم را تحت «قانون منع اشاعه تسلیحات در ایران کره شمالی و سوریه» (INKSNA) تحریم کرده است.

توصیه‌های سیاست‌گذاری

در تلاش برای مهار گسترش تسلیحات ایران در میدان‌های نبرد و شهرهای اوکراین آمریکا تحریم‌های اضافی را بر بخش‌های متعدد در جمهوری اسلامی وضع کرده است:

- صنایع مرتبط با پهپاد
- ماهان ایر پویا ایر فارس ایر قشم به علاوه تسهیل‌گران آن‌ها در کشورهای همسایه مثل امارات متحده عربی
- تعداد زیادی از هواپیماهای باری که در خدمت روسیه است.

واشنگتن همچنین هشدار داده که هرگونه در اختیار گذاشتن قطعات یدکی یا سوخت‌رسانی و ارائه خدمات تعمیراتی به این نهادها ناقض کنترل‌های صادراتی آمریکا است و طرفین را در معرض اقدامات اجرایی قرار می‌دهد. اما تهران گویا با این محدودیت‌ها منصرف نشده است. پس برای رصد و مهار موثر شبکه‌های ایرانی که امکان صدور سلاح به روسیه را فراهم می‌کنند اقدامات شدیدتری ممکن است نیاز باشد. به‌ویژه با توجه به احتمال اینکه بازیگران بیرونی مثل ونزوئلا هم دخیل باشند.

برای شروع آمریکا باید از دولت‌های اروپایی بخواهد تحریم‌های مشابهی را بر شرکت‌های هوایی ایرانی که پیش‌تر نام برده شده وضع کنند و همین‌طور بر کن‌ویاسا هرگاه دخالتش در ارسال پهپادها و دیگر تسلیحات به روسیه ثابت شود. به‌علاوه مقامات باید آذربایجان و ترکمنستان را ترغیب کنند تا حریم هوایی خود را به روی پروازهای مستقیم به مسکو از روی دریای خزر ببندند و در نتیجه آن بخش از پل هوایی ونزوئلا-ایران-روسیه را غیرقابل استفاده کنند. مسلما طرف‌های دخیل ممکن است مسیرهای دریایی و زمینی جایگزینی پیدا کنند که به راحتی نشود آن‌ها را بست. اما چنین مسیرهایی را راحت‌تر می‌توان زیر نظر گرفت و استفاده از آن‌ها منجر به هزینه‌های بیشتر برای دولت‌های دخیل خواهد شد.

فرزین ندیمی هموندیار انستیتو واشنگتن و متخصص امور امنیتی و دفاعی ایران و منطقه خلیج فارس است. این دیدبان سیاست‌گذاری با همکاری و کمک برنامه بنیاد دایان و گیلفورد گلیرز در زمینه رقابت قدرت‌های بزرگ و خاورمیانه در انستیتو واشنگتن منتشر شده است.

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Hamis at 35

دسامبر ۲۰۲۲

BRIEF ANALYSIS

PUK and KDP: A New Era of Conflict

دسامبر ۲۰۲۲

Nawras Jaff

(/policy-analysis/puk-and-kdp-new-era-conflict)

BRIEF ANALYSIS

New Egyptian Opinion Poll: Continued Dissatisfaction with Government Performance, Almost Half Reject Mass Protests, and Mixed Views on Foreign Relations

دسامبر ۲۰۲۲

Mohamed Abdelaziz

(/policy-analysis/new-egyptian-opinion-poll-continued-dissatisfaction-government-performance-almost)

TOPICS

(/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/) نظامی و امنیتی

(/policy-analysis/rqabt-qdrthay-bzrg/) رقابت قدرتهای بزرگ

(/policy-analysis/mn-ashah/) منع اشاعه

REGIONS & COUNTRIES

(/policy-analysis/ayran/) ایران